

יום הזיכרון הבינלאומי להנצחת קורבנות השואה – 27 בינואר 2022

וילה ואנזה

השנה מלאו 80 שנה לוועידת ואנזה. נושא זה עמד במרכזו של יום הזיכרון הבינלאומי שהועבר גם השנה בזום.

כתב: **חיים פישגרונד**, מרכז ומנחה האירוע

היסטוריונים חלוקים בדעתם לגבי חשיבות הוועידה. בספרו "ועידת ואנזה והפתרון הסופי: הערכה מחדש" כתב מרק רחמן: "כאן, באווירה המעודנת של וילה אלגנטית, בפרבר מטופח, באחת הבירות המתוחכמות של אירופה, ישבו חמישה עשר ביורוקרטים משכילים ומתורבתים שהשתייכו לחברה מתורבתת ומשכילה, הקפידו על ההגינות והסדר הטוב הראויים ולבסוף נתנו את הסכמתם לרצח עם". השואה לא הייתה יכולה להתבצע ללא הפקידים האלה. אבל חשוב לזכור שהרצח ההמוני התחיל עוד לפני הוועידה.

חדר האוכל בוילה ואנזה שבו נערכו הדיונים

בפתיחת הכנס שמענו את ברכתו של דני דיין, יושב ראש הנהלת יד ושם. זו הפעם הראשונה שמר דיין נשא דברים באירוע של העמותה שלנו, מאז החל לכהן בתפקיד חשוב זה. בשם הנהלת עמותת דורות ההמשך ובשם חברי העמותה איחלנו לו הצלחה והבענו את תקוותנו להמשך שיתוף פעולה פורה עם יד ושם.

אחד משיאי הכנס המרגש היה טקס הדלקת ששת הנרות לזכר כשישה מיליון קורבנות יהודים שנרצחו בידי הגרמנים ועזריהם. את הנרות הדליקו שש חברות עמותה - בניה בן אליעזר, איירין גרובר, שוש זיוותן, יעל פלג, ורדה שפיזר וד"ר זהבה תנא - לזכר בני משפחותיהן שנספו בשואה. שש החברות, שלוקחות חלק בפעילות העמותה, סיפרו בקצרה את סיפורי הוריהן השורדים ובני משפחותיהם הנספים.

שתי ההרצאות ששמענו במהלך האירוע התייחסו לנושא המרכזי של הכנס – 80 שנה לוועידת ואנזה.

ד"ר יוחאי כהן, מנהל מחלקת הדרכה אגף הנצחה וקשרי קהילה ביד ושם, הרצה על "אדם, פקיד, רוצח: האנשים מאחורי ועידת ואנזה". חמישה עשר נושאי משרות

במשטר הרייך השלישי השתתפו בוועידה. מי היו אותם האנשים שהתכנסו בווילה ואנזה?
על כך סיפר ד"ר יוחאי כהן בדבריו.

הם אכלו ארוחת בוקר וישבו לפגישת עבודה שארכה כשעה וחצי. על הפרק עמדה אז הלוגיסטיקה של "הפתרון הסופי", הביורוקרטיזציה של השואה. בין השאר דיברו על הגדרה, רישום וגירוש של היהודים. לימים הפכה הוועידה לסמל ולאבן דרך בתולדות השואה. פרוטוקול הוועידה, שהכין אדולף אייכמן,

משתתפי ועידת ואנזה

התגלה רק ב-1947 ורוב הציבור הישראלי שמע לראשונה על הוועידה רק במהלך משפט אייכמן שהתקיים ב-1961.

לפני כ-30 שנה נפתח בווילה ואנזה אתר זיכרון ומרכז לימוד שבו מבקרים גרמנים, ישראלים ותיירים מרחבי העולם. האתגר המונח לפתחו של הצוות העובד באתר בוודאי לא קל. על העבודה החינוכית באתר, על האתגרים וההישגים, שמענו מפיו של יוסי גלעד, איש חינוך מתנדב במסגרת ארגון "אות הכפרה והשלום" הגרמני בבית ועידת ואנזה בברלין. נושא הרצאתו היה "80 שנה לאחר ועידת ואנזה – גלגולו של אתר זיכרון ומרכז חינוך גרמני בנושא השואה". יוסי גלעד ריתק את השומעים עם התובנות שלו.

בין לבין שמענו קטעים מחיקליים שהעשירו את החוויה. החזן שי אברמסון, החזן הראשי של צה"ל, שר את השיר "והיא שעמדה", המוכר לכולנו מההגדה של פסח, כשברקע משולבים תמונות וסרטונים מתקופת השואה עם מצעדי החיים שנערכים כל שנה. מילות השיר מקבלות משמעות נוספת בהקשר של השואה.

שמענו גם קטע מחיקלי מהיצירה של החזן יצחק לייכטר, בעיבודו של ד"ר יורי ברנר. היצירה מבוססת על ניגון חסידי לפיוט "כי הנה כחומר ביד היוצר" שלפי המסורת האשכנזית נאמר בתפילות יום כיפור. החזן יצחק לייכטר ז"ל היה עילוי בשמי החזנות באירופה לפני המלחמה. גם בתקופת המלחמה הגיעו קצינים נאצים להאזין לשירתו בגטו טרזין וכך, בזכות שירתו המופלאה, הצליח לשרוד עד 1943, אז נשלח בטרנספורט האחרון לאושוויץ ושם מצא את מותו.

כ-400 איש מבין חברינו ועמיתינו השתתפו באירוע חשוב ומעניין זה.